

**แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่หวาย ตำบลกุดบาก
อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร**

**Extension Guidelines for increasing the efficiency of management For Rattan Collaborative
Farming in Kut Bak Subdistrict, Kut Bak District, Sakon Nakhon Province**

ชุตินันท์ ธรรมชาติ (Chutimon Thammachart) สำนักงานเกษตรอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สถานการณ์ของกลุ่มแปลงใหญ่หวาย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร (2) การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่หวายตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนครและ (3) หาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่หวาย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ศึกษาจากประชากรทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่หวายตำบลกุดบาก จำนวน 30 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจำแนก จัดกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า (1) สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่หวายตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 76.67 และเพศชาย ร้อยละ 23.33 สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 58.37 ปี เป็นสถานภาพสมรสร้อยละ 66.67 สมาชิกส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 66.67 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน มีประสบการณ์ปลูกหวาย 13.83 ปี พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เฉลี่ย 1.77 ไร่/คน ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่หวายตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ประมาณ 6 ปี สมาชิกมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ร้อยละ 100 แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.23 คน โดยไม่มีการจ้างแรงงาน พื้นที่ถือครองการเกษตร ทั้งหมด จำนวน 9.07 ไร่/คน มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบถือครองที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 63.33 มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 46,000 บาท/ปี โดยแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร คือ ทุนของตนเอง ร้อยละ 90 (2) ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.33) โดยส่วนใหญ่อยู่ในด้านการจัด คนเข้าทำงาน (3) ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.76) โดยส่วนใหญ่ อยู่ในด้านการควบคุม (4)ความต้องการของการบริหารจัดการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.50) โดยส่วนใหญ่อยู่ในด้านการควบคุม (5) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่หวาย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83) โดยส่วนใหญ่อยู่ใน ประเด็นการบริหารทรัพยากรการผลิต ซึ่งเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่หวายตำบลกุดบาก เห็นถึงด้าน การควบคุม ทั้งด้านคน วัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต การจัดบันทึก หรือการประเมินผลกิจกรรม โดยเริ่มจากการบริหาร ด้านทรัพยากรการผลิต เป็นอันดับแรก เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินการกลุ่มแปลงใหญ่หวายที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ ระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ / แนวทางส่งเสริม / หวาย

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร จัดทำโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ตลอดโซ่อุปทาน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567)

สำนักงานเกษตรอำเภอกุตุบาก จึงเห็นความสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าว โดยเล็งเห็นถึงพืชอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของอำเภอกุตุบาก จังหวัดสกลนคร คือ หวายตัดหน่อ จึงได้มีการจัดตั้งแปลงใหญ่หว่ายตำบลกุตุบาก อำเภอกุตุบาก จังหวัดสกลนคร ขึ้น ในปี 2561 มีสมาชิก จำนวน 30 ราย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหว่ายตัดหน่อของเกษตรกรในรูปแบบกลุ่มฯ พร้อมดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งการดำเนินการของกลุ่มแปลงใหญ่มีการดำเนินกิจกรรม แต่ขาดความต่อเนื่องในส่วนของการบริหารจัดการกลุ่ม จากข้อมูลการจัดชั้นคุณภาพของแปลงใหญ่ ประจำปี 2563 จังหวัดสกลนคร แปลงใหญ่หว่ายอำเภอกุตุบาก อำเภอกุตุบาก จังหวัดสกลนคร จัดอยู่ในระดับ B และผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากระบบวิสาหกิจชุมชน (<https://smceapi.doae.go.th>) แปลงใหญ่หว่ายตำบลกุตุบาก อำเภอกุตุบาก จังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับศักยภาพโดยรวม ปานกลาง พร้อมทั้งจากการลงพื้นที่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล สังเกตเห็นถึงปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการกลุ่มฯ อย่างไม่ต่อเนื่อง อาจจะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มที่ขาดประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567)

จากข้อมูลข้างต้น จึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่หว่าย ตำบลกุตุบาก อำเภอกุตุบาก จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่และความต้องการแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ให้ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

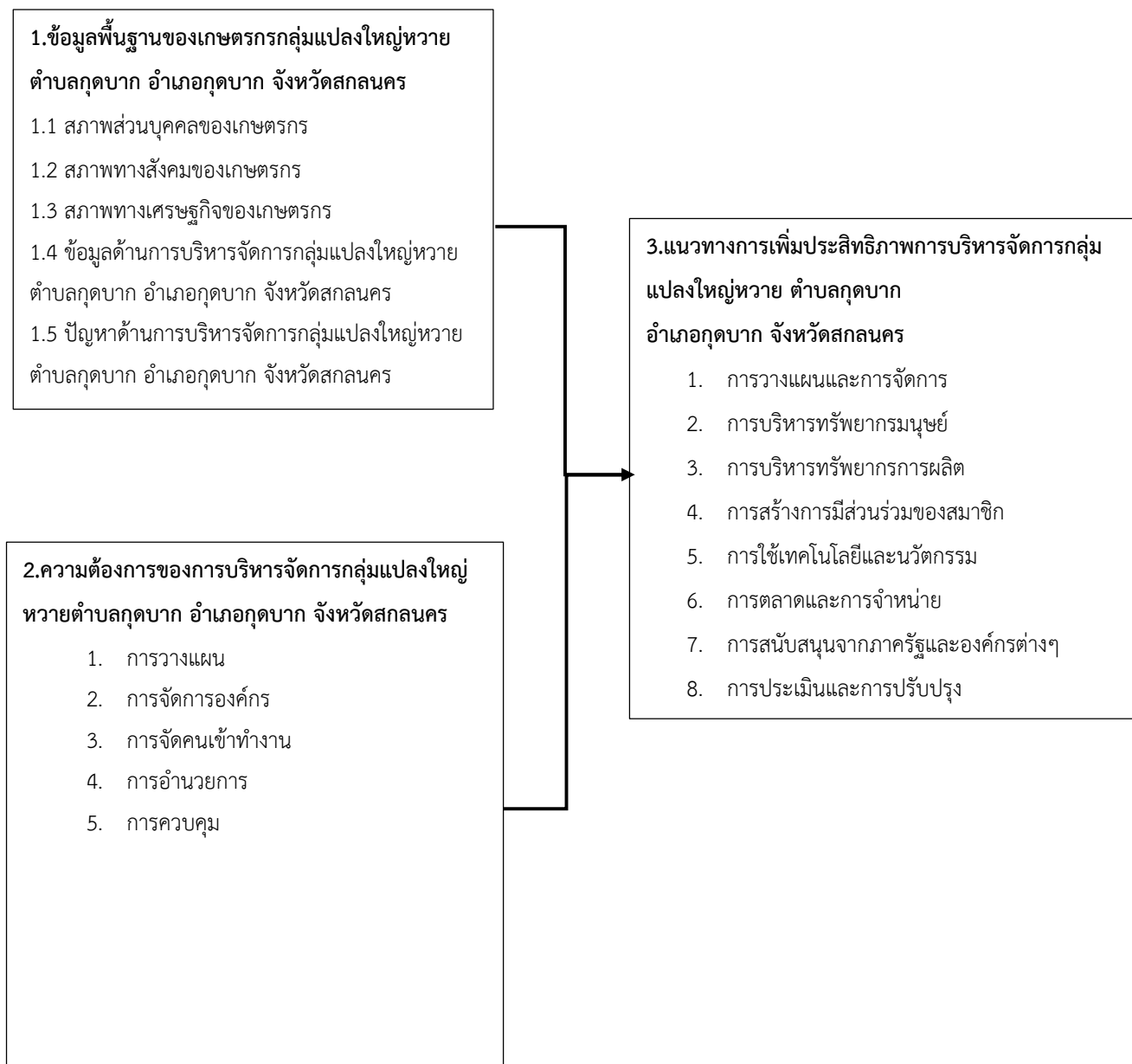
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้วิจัย เกษตรกร และหน่วยงานบูรณาการในระดับพื้นที่ ได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์และการบริหารจัดการของกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เพื่อใช้ในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ต่อไป
2. ผู้วิจัยและหน่วยงานบูรณาการในระดับพื้นที่ ได้รับทราบข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เพื่อนำไปใช้บูรณาการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ตามความเหมาะสมต่อไป
3. เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร รับทราบปัญหาและความต้องการที่เหมาะสมกับกลุ่มๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปปรับใช้กับการทำแผนพัฒนากลุ่มเกษตรกรในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย
2. ขอบเขตเชิงเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้คือ การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ในประเด็นการวางแผนและการจัดการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารทรัพยากรการผลิต การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การตลาดและการจำหน่าย การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่างๆ การประเมินและการปรับปรุง
3. ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษา ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม 2567

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

การตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

จิรวุฒ มงคล (2556,14) สรุปความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการถ่ายทอด นำความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ความรู้ ทักษะ เกิดการพัฒนา มีการปฏิบัติและทัศนคติในเชิงบวก แล้วติดตามให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติ โดยเน้นการพึ่งพาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต เกษตรกรมีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน

โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2567) กล่าวว่า โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ตลอดโซ่อุปทาน

ความหมายกลุ่มและการรวมกลุ่ม

ชนนิภา ทองรอด (2560,15) สรุปว่า กลุ่ม หมายถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนมารวมกันมีความสัมพันธ์กัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการวางแผนและแบบแผนต่อกันตลอดจนมีการตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม

ชนนิภา ทองรอด (2560,18) กล่าวว่า บุคคลไม่สามารถดำรงอยู่ในสังคมด้วยตัวคนเดียวได้ จึงต้องแสวงหาบุคคลที่มีลักษณะต่างๆ ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน เช่น ในด้านแนวความคิดทัศนคติ แรงจูงใจ การปฏิบัติงานหรือค่านิยมเพื่อรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม รวมทั้งในเรื่องเหตุผลของผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองทั้งในด้านสังคม จิตวิทยา อันเป็นการสอดคล้องกับการดำเนินงานของกลุ่มมาใช้แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มมาใช้ในการกำหนดตัวแปร ตำแหน่งในกลุ่ม การเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมอื่น ระยะเวลาการเข้าร่วมกลุ่ม การได้รับการฝึกอบรม/การศึกษาดูงาน การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชน การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี

การบริหารจัดการ

ทฤษฎีการบริหารของเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้สรุปแนวความคิดของตนไว้ดังนี้

1) เกี่ยวกับหน้าที่การบริหาร (management function) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการบริหาร 5 ข้อ คือ

(1) การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

(2) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักรกลของและตัวตนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้องค์การบรรลุผลสำเร็จได้

(3) การบังคับบัญชา (commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานและองค์การมีอยู่ และรวมตลอดถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด

(4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

(5) การควบคุม (Controlling) คือ ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้

มัลลิกา ต้นสอน (2544) ได้ศึกษางานด้านกระบวนการจัดการและหน้าที่การจัดการ รวบรวมสรุปแนวความคิดด้านการจัดการสมัยใหม่ที่มีความเป็นสมัยใหม่ที่มีความเป็นสากล (Universal) โดยมีขั้นตอนที่เรียกว่า “กระบวนการทางการจัดการ” ได้แก่

1. การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ทางการจัดการหน้าที่แรกที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนดทิศทาง (Direction) ภารกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) และ วัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การ ตลอดจนกรอบความคิด (Framework) แนวทางและวิธีปฏิบัติ (Procedure) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ ความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้อง อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจในการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการองค์การ (Organizing) เป็นงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำ โครงสร้างองค์การ (Organizing Structure) และกำหนดระบบงาน (Work System) บทบาท (Role) อำนาจหน้าที่ (Authority) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และ หน้าที่ (Duty) ของบุคลากรเพื่อให้เขาปฏิบัติงานให้เป็นระบบและสอดคล้องกับภายในหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้องค์การสามารถดำเนินงานสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างราบรื่น และใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) เป็นงานสำคัญของผู้จัดการทุกคนที่ต้องจัด บุคคลให้เหมาะสมกับงานทั้งในด้าน คุณภาพ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ และปริมาณแรงงานที่ต้องการหรือที่เรียกว่า “การจัด

คนให้เหมาะสมกับงาน (Put the right man on the right job)" ตลอดจนธำรงรักษาและพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กรอย่างต่อเนื่อง

4. การนำ (Leading) เป็นการใช้อิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการชี้เป้าหมาย ชักจูง กระตุ้น และเปลี่ยนแปลง ผู้ติดตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ อย่างเต็มที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การ

5. การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการในการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และแก้ไขให้ดำเนินงานสามารถบรรลุ เป้าหมาย หรือปรับปรุงแผนและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับ ข้อจำกัดของเหตุการณ์และ สภาพแวดล้อมจริง

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีการปลูกหอยตัดหน่อ เพื่อบริโภคและจำหน่าย ในตลาดชุมชนและตลาดนอกชุมชน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างเครื่องมือการวิจัย แล้วทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลวิจัยต่างๆ กำหนดกรอบของเนื้อหา และคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นขอคำแนะนำจากพี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่ได้รับคำแนะนำ

2. รายละเอียดของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร และปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกตอบหลายคำตอบ และเติมคำในช่องว่าง และเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบมาตราประมาณค่า(rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ

โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

- 5 เท่ากับ ระดับมากที่สุด
- 4 เท่ากับ ระดับมาก
- 3 เท่ากับ ระดับปานกลาง
- 2 เท่ากับ ระดับน้อย
- 1 เท่ากับ ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความต้องการของการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนครโดยมีลักษณะคำถามเป็น คำถามให้เลือกเป็นแบบมาตราประมาณค่า(rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนครโดยมีลักษณะคำถามเป็น คำถามให้เลือกเป็นแบบมาตราประมาณค่า(rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนคือ จัดทำแผนการปฏิบัติงานการออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ครบทุกราย จำนวน 30 ราย โดยจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ประสานงานกับประธานกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เพื่อนัดหมายเกษตรกรทุกรายให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์หาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจำแนกหมวดหมู่ และจัดกลุ่มข้อมูล

ในการกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ขนาดชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 1.1.สภาพส่วนบุคคลของเกษตรกร

สภาพส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 76.67 และเพศชาย ร้อยละ 23.33 สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 58.37 ปี เป็นสถานภาพสมรส ร้อยละ 66.67 สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 66.67 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 คน มีประสบการณ์ปลูกหอย 13.83 ปี

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

สภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย มีการดำรงตำแหน่ง ทั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ และสมาชิก โดยพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เฉลี่ย 1.77 ไร่/คน ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ประมาณ 6 ปี

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย โดยสมาชิกมีอาชีพหลักทำการเกษตร ร้อยละ 100 แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.23 คน โดยไม่มีการจ้างแรงงาน พื้นที่ถือครองการเกษตรทั้งหมด จำนวน 9.07 ไร่/คน มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบถือครองที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 63.33 มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 46,000 บาท/ปี โดยแหล่งเงินทุนในการทำ การเกษตร คือ ทุนของตนเอง ร้อยละ 90

ตอนที่ 1.4 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.33) ตามรายละเอียด ดังนี้

ด้านการวางแผน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ มีการกำหนดแผนกิจกรรม แผนการผลิต การตลาดของหอยของสมาชิกกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.03) มีการร่วมกันวางแผนกิจกรรมกลุ่มที่จะดำเนินการในแต่ละครั้ง (ค่าเฉลี่ย = 3.13) มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และทิศทางการดำเนินการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.17) มีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.20) และมีการวางแผนด้านการเงินและด้านงบประมาณของกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.30) ตามลำดับ

ด้านการจัดการองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดการองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมาก ในประเด็น ได้แก่ มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อใช้ในการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 3.53) และมีการคัดเลือกโครงสร้างของกลุ่ม เช่น ประธาน รองประธาน เภรัญญิก และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 3.54) ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลางในประเด็น ได้แก่ มีการแบ่งงานกันทำโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 2.87) สมาชิกมีการร่วมกันในการกำหนดบทบาทของกลุ่มย่อย เพื่อไม่ทำงานซ้ำซ้อนกับกลุ่มใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 2.87) และมีการกำหนดวิธีการติดต่อระหว่างสมาชิกกลุ่มใหญ่ และสมาชิกกลุ่มย่อย เช่น Facebook Line โทรศัพท์ หนังสือ หรือการประชุม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.97) ตามลำดับ

ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในประเด็น ได้แก่ การรับสมัครคัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมกลุ่มโดยต้องมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม มิใช่การบังคับ ให้เข้าร่วมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.47) คณะกรรมการกลุ่มเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่ม ในการเข้ามาบริหารกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.77) และมีการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.13) ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลางในประเด็น ได้แก่ มีการจัด บุคคลให้เหมาะสมกับความสามารถของ แต่ละคน เช่น เภรัญญิก คณะกรรมการกลุ่มใหญ่และคณะกรรมการกลุ่มย่อย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 3.37) และมีการปรับทัศนคติที่ดีของสมาชิกต่อกิจกรรมกลุ่มและเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.13) ตามลำดับ

ด้านการอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในประเด็น คือ กลุ่มมีการอำนวยความสะดวกในการบริการงานต่างๆให้กับสมาชิกเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย = 4.33) ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็น ได้แก่ กลุ่มมีความชัดเจนในการสั่งการแก่สมาชิกในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.17) กลุ่มมีการ สร้างแรงจูงใจให้แก่คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.17) กลุ่มมีการแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่าง ดำเนินกิจกรรม เพื่อให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.13) และกลุ่มมีการประสานงาน หรือมีการสื่อสาร มีการนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็น ของสมาชิกไปปรับปรุงเพื่อการบริหารงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.93) ตามลำดับ

ด้านการควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการควบคุม ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในประเด็น ได้แก่ กลุ่มมีการ บริหารวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรตลอดจนบริหารสมาชิกให้มีความราบรื่น (ค่าเฉลี่ย = 3.67)และมีการให้รายงานผล ของการดำเนินงานกลุ่มให้แก่สมาชิกทราบทุกครั้งในการประชุม (ค่าเฉลี่ย = 3.57) และส่วนที่อยู่ในระดับปานกลาง

ในประเด็น ได้แก่ มีการประเมินผลในทุกกิจกรรมของกลุ่มที่ดำเนินการทั้งก่อนการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย = 3.37) มีการประเมินผลในทุกกิจกรรมของกลุ่มที่ดำเนินการหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว (ค่าเฉลี่ย = 2.90) และกลุ่มมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อลดข้อผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย = 2.87) ตามลำดับ

ตอนที่ 1.5 ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.76) ตามรายละเอียด ดังนี้

ด้านการวางแผน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มขาดการกำหนดแผนกิจกรรม แผนการผลิต การตลาดของห้วยร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.13) กลุ่มขาดการวางแผนด้านการเงินและ ด้านงบประมาณของกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 2.90) กลุ่มไม่ได้ดำเนินการตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 2.87) กลุ่มขาดการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ และทิศทางการดำเนินการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.70) และกลุ่มขาดการร่วมกันวางแผนกิจกรรมกลุ่มที่จะดำเนินการในแต่ละครั้ง (ค่าเฉลี่ย = 2.70)ตามลำดับ

ด้านการจัดการองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านจัดการองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มขาดการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อใช้ในการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 3.17) กลุ่มไม่มีการคัดเลือกโครงสร้างของกลุ่ม เช่น ประธาน รองประธาน เภรณญิก และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.80) กลุ่มไม่มีการให้สมาชิกร่วมกันกำหนดบทบาทของกลุ่มย่อย เพื่อไม่ทำงานซ้ำซ้อนกับกลุ่มใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 2.77) กลุ่มขาดการติดต่อระหว่างสมาชิกกลุ่มใหญ่และสมาชิกกลุ่มย่อย เช่น Facebook Line โทรศัพท์ หนังสือ หรือการประชุม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.77) และกลุ่มไม่มีการแบ่งงานกันทำโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 2.70) ตามลำดับ

ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มขาดการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.33) กลุ่มขาดการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับความสามารถของ แต่ละคน เช่น เภรณญิก คณะกรรมการกลุ่มใหญ่และคณะกรรมการกลุ่มย่อย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.93) สมาชิกไม่มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมกลุ่มและเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.67) คณะกรรมการกลุ่มเป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถ และไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่มในการเข้ามาบริหารกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.60) และกลุ่มมีการบังคับสมาชิกกลุ่มโดยที่สมาชิกไม่มีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.20) ตามลำดับ

ด้านการอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มขาดการสร้างแรงจูงใจให้แก่คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.00) กลุ่มขาดการแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อที่จะให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ (ค่าเฉลี่ย = 2.77) กลุ่มขาดการอำนวยความสะดวกในการบริการงานต่างๆให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 2.67) กลุ่มขาดความชัดเจนในการสั่งการแก่สมาชิกในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.57) และกลุ่มขาดการประสานงานหรือขาดการสื่อสาร ไม่มีการนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของสมาชิกไปปรับปรุงเพื่อการบริหารงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.47) ตามลำดับ

ด้านการควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการควบคุม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มขาดการบริหารวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรตลอดจนการบริหารสมาชิกให้มีความราบรื่น (ค่าเฉลี่ย = 2.93) กลุ่มขาดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มอย่างชัดเจนเพื่อลดข้อผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย = 2.70) กลุ่มขาดการประเมินผลหลังการดำเนินการในทุกกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.60) กลุ่มขาดการประเมินผลก่อนการดำเนินการในทุกกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.50) และกลุ่มขาดการรายงานผลของการดำเนินงานกลุ่มให้แก่สมาชิกทราบทุกครั้งในการประชุม (ค่าเฉลี่ย = 2.50) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความต้องการของการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลความต้องการของการบริหารจัดการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ตามรายละเอียด ดังนี้

ด้านการวางแผน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลความต้องการการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในประเด็น ได้แก่ กลุ่มควรมีการร่วมกันวางแผนกิจกรรมกลุ่ม ที่จะดำเนินการในแต่ละครั้ง (ค่าเฉลี่ย = 4.67) กลุ่มควรมีการวางแผนด้านการเงินและ ด้านงบประมาณของกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.47) กลุ่มควรมีการกำหนดแผนกิจกรรม แผนการผลิต การตลาดของห้วยของสมาชิกกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.37) และกลุ่มควรมีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.27) ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก ในประเด็น คือ กลุ่มควรมีการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และทิศทางการดำเนินการของกลุ่มให้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 4.07)

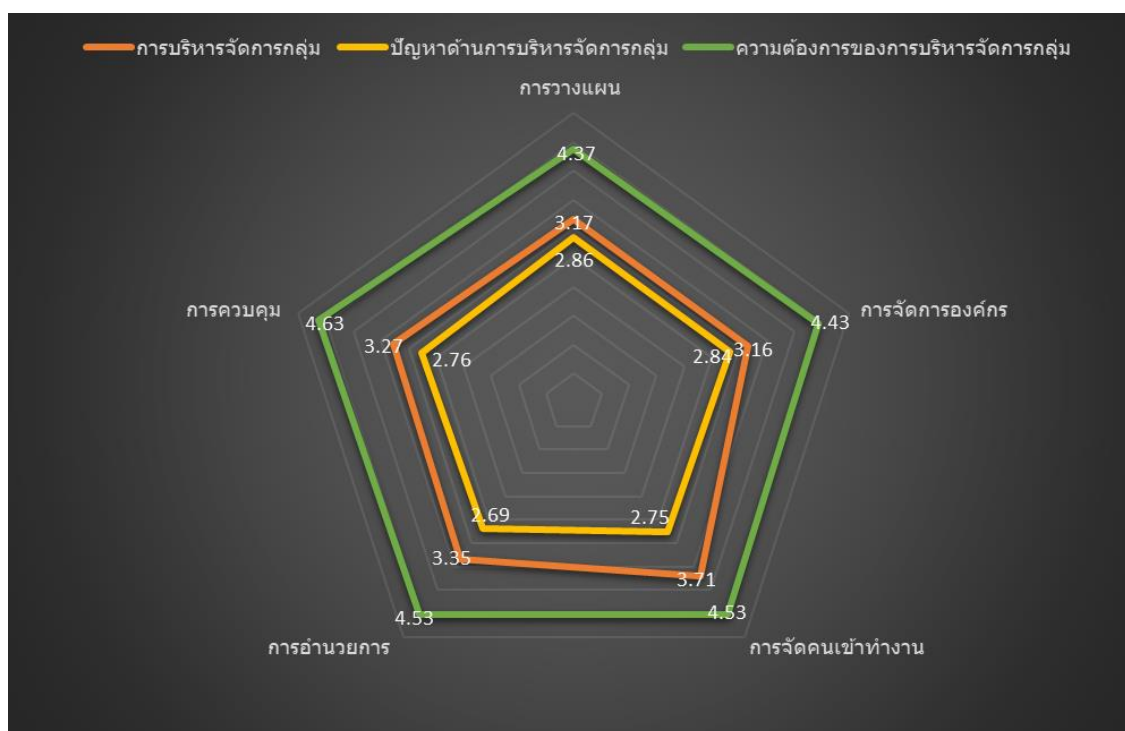
ด้านการจัดการองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลความต้องการการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดการองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มควรมีการคัดเลือกคณะกรรมการตามโครงสร้างของกลุ่ม เช่น ประธาน รองประธาน

เหรียญก และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 4.83) กลุ่มควรมีการให้สมาชิกร่วมกันกำหนดบทบาทของกลุ่มย่อย เพื่อไม่ทำงานซ้ำซ้อนกับกลุ่มใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 4.57) กลุ่มควรมีการแบ่งงานกันทำโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 4.50) มีกลุ่มควรมีกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อใช้ในการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 4.40) และกลุ่มควรมีติดต่อระหว่างสมาชิกกลุ่มใหญ่ และสมาชิกกลุ่มย่อย เช่น Facebook Line โทรศัพท์ หนังสือ หรือการประชุม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 3.87) ตามลำดับ

ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลความต้องการการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มควรคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่มในการเข้ามาบริหารกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.67) สมาชิกควรมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมกลุ่ม และเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.60) กลุ่มควรมีจัดบุคคลให้เหมาะสมกับความสามารถของ แต่ละคน เช่น เหรียญก คณะกรรมการกลุ่มใหญ่และคณะกรรมการกลุ่มย่อย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 4.47) กลุ่มควรมีการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.47) และกลุ่มควรมีการรับสมัครคัดเลือกสมาชิกกลุ่ม ที่เข้าจะเข้าร่วมกลุ่มโดยต้องมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม มิใช่การบังคับให้เข้าร่วมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.43) ตามลำดับ

ด้านการอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลความต้องการการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มควรมีการประสานงาน มีการสื่อสาร และมีการนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของสมาชิกไปปรับปรุงเพื่อการบริหารงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.63) กลุ่มควรมีการอำนวยความสะดวกในการบริการงานต่างๆ ให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 4.57) กลุ่มควรมีการแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อที่จะให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.50) กลุ่มควรมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.50) และกลุ่มควรมีความชัดเจนในการสั่งการแก่สมาชิกในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.47) ตามลำดับ

ด้านการควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลความต้องการการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการควบคุม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มควรมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มอย่างชัดเจนเพื่อลดข้อผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.73) กลุ่มควรมีระบบในการบริหารวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร ตลอดจนบริหารสมาชิกให้มีความราบรื่น (ค่าเฉลี่ย = 4.73) กลุ่มควรมีการรายงานผลของการดำเนินงานกลุ่มให้แก่สมาชิกทราบทุกครั้งในการประชุม (ค่าเฉลี่ย = 4.67) กลุ่มควรมีการประเมินผลในทุกกิจกรรมของกลุ่มที่ดำเนินการหลังดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว (ค่าเฉลี่ย = 4.53) และกลุ่มควรมีการประเมินผลก่อนการดำเนินการในทุกกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 กราฟสรุปภาพรวมแสดงผลการประเมินข้อมูลด้านการบริหารจัดการ ปัญหาการบริหารจัดการและความต้องการของการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83) ตามรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นการวางแผนและการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การวางแผนการตลาดอย่างเหมาะสมกับความต้องการของตลาดและความสามารถกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย (ค่าเฉลี่ย = 3.90) และการวางแผนการผลิตอย่างรอบคอบ (ค่าเฉลี่ย = 3.73) ตามลำดับ

ประเด็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.67) การฝึกอบรมและศึกษาความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.63) การสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะ (ค่าเฉลี่ย = 3.53) การจัดทำคู่มือการดำเนินงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.53) และการสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.50) ตามลำดับ

ประเด็นการบริหารทรัพยากรการผลิต ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับ

มากที่สุดในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลและบำรุงรักษาการผลิต เช่น น้ำ ดิน ปุ๋ยการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 4.50) และการดูแลบำรุงเครื่องจักร (ค่าเฉลี่ย = 4.23) ส่วนอยู่ในระดับมากในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลจัดการผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = 4.20) และการจัดทำคู่มือการผลิตและการใช้เครื่องจักร (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ตามลำดับ

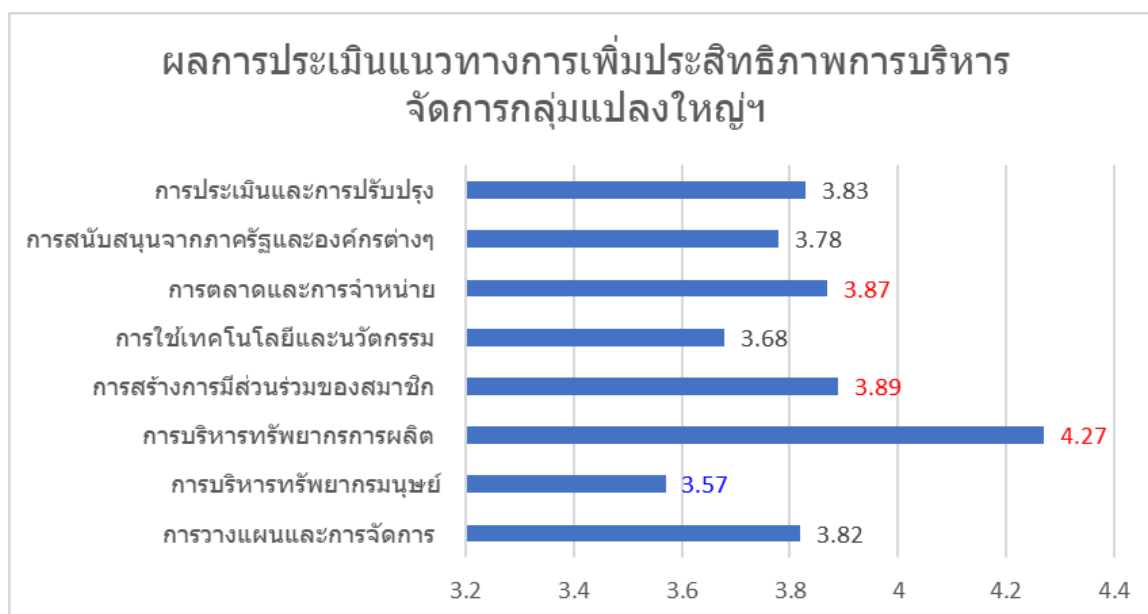
ประเด็นการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การสร้างความรู้สึกร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.90) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.90) และการประชุมและการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย = 3.87) ตามลำดับ

ประเด็นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การใช้นวัตกรรมการผลิต เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.87) และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการข้อมูลและติดตามการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.50) ตามลำดับ

ประเด็นการตลาดและการจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การวางแผนการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.93) และการสร้างแบรนด์และการตลาดออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย = 3.80) ตามลำดับ

ประเด็นการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การเข้าร่วมโครงการและเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.80) และการรับการสนับสนุนจากองค์กร หน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.77) ตามลำดับ

ประเด็นการประเมินและการปรับปรุง ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.77) และการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.70) ตามลำดับ

ภาพที่ 2 กราฟแสดงผลการประเมินแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.ด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร กลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีการจัดคนเข้าทำงานในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร รามเนตร (2562, น.101) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฯมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการบริหารจัดการกลุ่มด้านการจัดการองค์กรและด้านการจัดคนเข้าทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร มีการรับสมัครคัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมกลุ่ม ต้องมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม มีใช้การบังคับให้เข้าร่วม

แต่ด้านการจัดการองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีการแบ่งงานกันทำโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน รวมทั้งสมาชิกมีการร่วมกันในการกำหนดบทบาทของกลุ่ย่อย เพื่อไม่ทำงานซ้ำซ้อนกับกลุ่มใหญ่ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มแปลงใหญ่ฯ อาจจะขาดความเข้าใจในการดำเนินการดังกล่าว

2.ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนครอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านการควบคุมมากที่สุด โดยกลุ่มขาดการบริหารวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรตลอดจนจดบันทึก ประเมินผลกิจกรรมของสมาชิก สอดคล้องกับ สมพร รามเนตร (2562, น.103) ที่กล่าวว่าจากการพิจารณาปัญหาเป็นรายประเด็นพบว่า กลุ่มขาดการประเมินผลหลังการดำเนินการในทุกกิจกรรมของกลุ่ม สอดคล้องกับการจัดสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มยังขาดการนำผลการประเมินกิจกรรมในแต่ละครั้งมาหาทางแก้ไข

และกลุ่มขาดการรายงานผลในรูปแบบเอกสารผลการดำเนินงานของกลุ่มในแต่ละปีให้แก่สมาชิก เมื่อมีการประชุมใหญ่ประจำปี

3.ความต้องการของการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านการควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมพร รามเนตร (2562, น.105) กล่าวว่า จากการพิจารณารายประเด็น ได้แก่ กลุ่มควรมีระบบในการบริหารวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร ตลอดจนบริหารจัดการ สมาชิกให้มีความราบรื่น รองลงมา คือ กลุ่มควรมีการรายงานผลของการดำเนินงานกลุ่มให้แก่สมาชิกทราบทุกครั้ง ในการประชุม และกลุ่มควรมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มอย่างชัดเจนเพื่อลดข้อผิดพลาด กลุ่มควรมีการประเมินผลก่อนการดำเนินการในทุกกิจกรรมของกลุ่ม และกลุ่มควรมีการประเมินผลในทุกกิจกรรมของกลุ่มที่ดำเนินการหลังดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มย่อยในประเด็นแนวทางการ ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ คือ การประเมินผลไม่ควรมียุติการที่ยุ่งยากซับซ้อน กลุ่มควรมีสถานที่ เก็บวัสดุอุปกรณ์กลุ่มให้ปลอดภัยต่อการสูญหาย พร้อมทั้งสร้างมาตรการในการนำวัสดุอุปกรณ์ไปใช้

4.แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นการบริหารทรัพยากรการผลิต การดูแลและบำรุง ทรัพยากรการผลิต เช่น น้ำ ดิน ปัจจัยการผลิต ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากชุมชนเน้นการลดใช้ สารเคมีในการทำการเกษตร รวมทั้งห้วยดัดหน่อ เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโต ได้โดย การมีแหล่งที่เพียงพอ การใส่ปุ๋ยที่สม่ำเสมอ ซึ่งสามารถเก็บผลผลิตได้ทั้งปี ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัด เพราะเป็นเพียงการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อดูสภาพการดำเนินงาน ปัจจุบันของกลุ่มและนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการให้กับกลุ่มเท่านั้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีกระบวนการส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยภายนอกพื้นที่ที่ต้องการเข้าไปแก้ไขปัญหา นักวิจัยท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ และกลุ่มอาชีพที่ต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โครงการ
สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2567 จาก
http://www.agriman.doe.go.th/home/agriman62/67_Website_Project/67_04BigFarm.pdf
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). ใบแจ้งผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 19 สิงหาคม 2567 จาก <https://smceapi.doe.go.th/temps/215a2cdf-20ce-4438-a772-eec51b248a91.pdf>
- จิรวุฒ มงคล. (2557). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร*. ปรินญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชนนิภา ทองรอด. (2560). *แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี* (วิทยานิพนธ์
ปรินญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมพร งามเนตร. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่มั่นสำพะหลัง ตำบลหนองโรง
อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์ปรินญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พนมพร เฉลิมวรรณ. (2558). *แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรกาดน้อยเกษตรอินทรีย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้*.
สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2567 จาก
http://mdc.library.mju.ac.th/research/2561/panomporn_chalermwan_2558/fulltext.pdf.